

Sygn. akt I UK 548/16

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski

w sprawie z odwołania Z.G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 października 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 16 lutego 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza na rzecz radcy prawnego D.M.-K. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 16 lutego 2016 r. oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 23 stycznia 2015 r. oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z 11 października 2012 r., którą odmówiono mu przyznania emerytury nauczycielskiej z powodu nie udowodnienia na dzień 31 grudnia 2008 r. 30-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, a także 20-letniego okresu pracy nauczycielskiej.

Wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się, reprezentowany przez pełnomocnika wyznaczonego z urzędu, zaskarżył w części, to jest w zakresie odwołania apelacji.

Zarzucono naruszenie prawa materialnego, to jest: „1) art. 88 ust. 1 Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. w zw. z art. 1 ust. 1 p. 4 Karta Nauczyciela w zw. z art. 32 ust. 1 u.f.u.s. w zw. z § 15 i § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (zwanym dalej: „Rozporządzeniem”) poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że praca w charakterze instruktora praktycznej nauki zawody oraz funkcja dowódcy drużyny nie mają statusu pracy nauczyciela oraz pracy w szczególnym charakterze, a zatem nie mogą stanowić podstawy do obliczenia okresu niezbędnego do nabycia uprawnień emerytalnych w związku ze świadczeniem pracy w szczególnym charakterze”; 2) „art. 191 § 2 i § 3 k.p. w zw. z art. 6 ust. 2 p. 1a) i p. 3) u.f.u.s., poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż okres praktycznej nauki zawodu nie może zostać zakwalifikowany jako okres pracy pracownika młodocianego ani jako pracy w szczególnym charakterze, a zatem nie mogą stanowić podstawy do obliczenia okresu niezbędnego do nabycia uprawnień emerytalnych w związku ze świadczeniem pracy w szczególnym charakterze”; 3) „art. 10 ust. 1 p. 3) u.f.u.s. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż brak jest podstaw do zaliczenia skarżącemu do ogólnego stażu ubezpieczeniowego okresu pracy w gospodarstwie rolnym przed ukończeniem 16-ego roku życia”.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik skarżącego twierdził, że w tej sprawie występują istotne zagadnienia prawne, a mianowicie:

1) dopuszczalności szerokiej, liberalnej i funkcjonalnej wykładni pojęcia „nauczyciel” (i w konsekwencji – „praca nauczycielska”), a co za tym idzie – dopuszczalności stosowania art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela przez analogię do takich prac i funkcji, które wskazują istotne podobieństwo z pracą nauczycielską;

2) dopuszczalności możliwości zastosowania w drodze analogii przepisów regulujących status pracownika młodocianego, w tym w szczególności art. 191 § 2

k.p. do ucznia pobierającego praktyczną naukę zawodu, a co za tym idzie zaliczenia okresu praktycznej nauki zawodu do ogólnego stażu pracy i stażu ubezpieczeniowego;

3) czy art. 10 ust. 1 p. 3 u.f.u.s. może być zastosowany w drodze analogii do osób, które pracowały w gospodarstwie rolnym rodziców, a które nie ukończyły 16-ego roku życia, biorąc pod uwagę konstytucyjną zasadę równości obywateli wobec prawa czy też jego wykładnia ma charakter ścisły, dopuszczający wyłącznie wnioskowanie a contrario biorąc pod uwagę konstytucyjną ochronę osób małoletnich.

W uzasadnieniu wniosku pełnomocnik skarżącego wskazał, że dopuszczalności określenia statusu skarżącego jako nauczyciela i podmiotu świadczącego pracę o szczególnym charakterze oraz pracownika młodocianego – w drodze analogii – nie sposób rozpatrywać w oderwaniu od rozważań dotyczących analogii w prawie cywilnym. Jednocześnie stwierdził, że w odniesieniu do opisanych we wniosku spornych zagadnień spełnione są przesłanki zastosowania analogii w prawie cywilnym, to jest podobieństwo ze względu na istotne cechy oraz luka w prawie. Podkreślił, że analogia staje się instrumentem zapobiegającym dyskryminacji. W odniesieniu do trzeciego zagadnienia pełnomocnik skarżącego wskazał na wartości konstytucyjne – zasadę równości i niedyskryminacji oraz zasadę zakazu zatrudnienia dzieci. Stwierdził, że w tym przypadku analogia jest uzasadniona aksjologicznie – skoro podmiot uprawniony w tak młodym wieku (poniżej 16 lat) angażował się w pracę w gospodarstwie, to powinien mieć możliwość korzystania z wcześniejszych uprawnień emerytalnych.

Pełnomocnik skarżącego wniósł o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, oświadczając, że koszty te nie zostały pokryte w całości ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: (1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Pełnomocnik skarżącego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnia występowaniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych.

Zgodnie ze stanowiskiem utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego istotne zagadnienie prawne, jeżeli miałoby stanowić przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, powinno występować w rozpoznawanej sprawie; nie można bowiem rozpatrywać kwestii prawnej oderwanej od wyjaśnionego w sprawie stanu faktycznego, jako że w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (por. art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.) – por. przykładowo postanowienie SN z 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109. Jednocześnie w orzecznictwie podkreśla się, że istotne zagadnienie prawne występuje wówczas, gdy istniejące w rozpoznawanej sprawie zagadnienie prawne ma znaczenie dla rozwoju prawa lub ma znaczenie precedensowe dla rozstrzygania innych podobnych spraw, a przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy (por. postanowienie SN z 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX 577467). W konsekwencji ograniczenie się do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zostało przedstawione bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów, na tle których wynika (por. postanowienie SN z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Zagadnienia wskazane przez pełnomocnika skarżącego nie spełniają powyższych warunków. Nie zasługuje na miano istotnego zagadnienia prawnego wskazanie na konieczność posłużenia się analogią przy interpretacji przepisów regulujących system zabezpieczenia społecznego, w szczególności gdy uwzględnia się utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. W konsekwencji, że nie powinno się stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych, a zatem nie można ich poddawać ani wykładni rozszerzającej ani

zawężającej, modyfikującej wyczerpująco i kazuistycznie określone przez ustawodawcę uprawnienia do świadczeń (por. wyroki SN z: 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 218; 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007 nr 23-24, poz. 359; 29 stycznia 2008 r., I UK 239/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 103; 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 155; 19 maja 2009 r., III UK 6/09, LEX nr 509028; wyrok SN z 7 lutego 2012 r., I UK 276/11, LEX nr 1313671). Pełnomocnik skarżącego nie wykazał argumentów przemawiających za zmianą tego stanowiska.

Z tych przyczyn, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sad Najwyższy orzekł jak w sentencji.

O kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej rozstrzygnięto na podstawie art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1870) oraz § 4 ust. 1 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1805), oraz art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c.